

Nr 806

Av herr Skoglösa m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 42, angående statsbidrag till folkhögskolor.

(Lika lydande med motion nr 655 i Första kammaren)

I proposition nr 42 förelägges riksdagen förslag angående statsbidrag till folkhögskolor. Till grund för propositionen ligger betänkandet "Statsbidrag till folkhögskolor" (Stencil E 1965: 5). Innebörden i departementschefens förslag är att statsbidraget till folkhögskolan skall utgå enligt samma grunder som gäller för bidrag till gymnasiet och fackskolan. Denna samordning av statsbidragsreglerna har vi i princip intet att invända mot. På några punkter bör emellertid riksdagen enligt vår mening inte besluta i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag.

Saneringsbidraget

Beträffande det föreslagna s. k. saneringsbidraget vill vi starkt ifrågasätta om 10 milj. kronor fördelade på fem år är tillräckligt. Rörelseskolornas intresseorganisation framhåller i sitt remissyttrande, att de s. k. rörelseskolornas skuldbörda uppgår till ca 30 milj. kronor och att räntor på dessa lån under en femårsperiod kan beräknas till ca 6 milj. kronor. Vi finner det angeläget med ett bidrag av den storleksordning att en verklig sanering av skolornas ekonomi kan komma till stånd. Mot den bakgrunden synes den föreslagna summan icke vara tillräcklig. Enligt vår mening bör saneringsbidraget utgöra minst 15 milj. kronor fördelade på fem år.

Inackorderingspriset

Utredningen föreslog att som villkor för erhållande av statsbidrag skulle anges, att ett visst lägsta inackorderingspris skulle uttas av eleverna. Departementschefen är inte beredd att gå med på ett sådant krav. Vi delar hans tveksamhet i det sammanhanget. Statsrådet anser att den avsedda effekten bör kunna uppnås genom samråd och rekommendationer mellan tillsynsmyndigheter och huvudmännen. Enligt vår mening innebär emellertid även en lösning i enlighet med dessa riktlinjer en alltför stor inskränkning i de enskilda skolornas handlingsfrihet. Vi har intet att invända mot att rekommendationer ges, men vi anser att det må ankomma på den enskilda skolan att fastställa inackorderingspriset. Det torde inte finnas anledning befara att priserna med en sådan ordning skulle komma att ligga på en nivå

som alltför mycket avviker från vad som kan betraktas som ur ekonomisk synpunkt acceptabel.

Det studiesociala stödet

Den utredning på vars förslag förevarande proposition grundar sig framhöll, att det kunde finnas skäl att ompröva formerna för det studiesociala stödet till folkhögskolestuderande. Vi delar departementschefens uppfattning att sådana specialregler för studiehjälp skulle strida mot de principer om enhetlighet i olika skolformer som godtagits av statsmakterna. I detta sammanhang vill vi emellertid framhålla önskvärdheten av att studiestödet i allmänhet blir föremål för översyn. Inte minst angeläget torde det vara med en förbättring av villkoren för de äldre studerande som erhåller s. k. förhöjt studiebidrag. Det kan vidare finnas anledning erinra om att inackorderingsbidraget inom studiehjälpsreglementet inte tillnärmelsevis täcker kostnaderna för inackordering. Skillnaderna mellan bidrag med tillägg för yngre studerande och förhöjt bidrag för vuxna studerande framstår i bjärt dager i skolformer där andelen vuxna studerande är förhållandevis stor, t. ex. folkhögskolan.

Veckoarbetstiden

Enligt nuvarande ordning finns inte någon angiven maximilängd för veckoarbetstiden. Utredningen föreslog, att bestämmelser om en sådan skulle införas så att den schemabundna arbetstiden begränsades till 35 timmar per vecka. Departementschefen synes vara beredd att följa utredningens på denna punkt. Enligt vår uppfattning är det dock med hänsyn till folkhögskolans fria ställning angeläget att skolan själv får avgöra undervisningens omfattning. Den speciella karaktären hos denna skolform gör dessutom att en jämförelse i förevarande avseende med andra skolor inte blir helt adekvat.

Lärartätheten

Utredningen gjorde vissa undersökningar beträffande lärartätheten och fann, att kvoten av antalet lärartimmar per vecka och antalet elever uppgick till 2,42, vilket tal utredningen kallade relationstal. Den föreslog att statsbidraget skulle bygga på fastställandet av ett lämpligt dylikt tal. Därvid förordades talet 2,2. Detta skulle medföra att antalet lärare reducerades i en omfattning som motsvarar ca 100 heltidstjänster.

Departementschefen ansluter sig till utredningens förslag och förordar sålunda, att statsbidrag för lärarlönekostnader får utgå högst för kostnaderna för 2,2 lärartimmar per elev och vecka. Jämförelser med skolväsendet i övrigt synes ha varit vägledande vid fastställandet av relationstalet

till 2,2. Enligt vår uppfattning är en sådan jämförelse inte riktig. Folkhögskolans elevgrupper är mera heterogent sammansatta än övriga skolformers. Eleverna i folkhögskolan har en med avseende på tidigare studier högst varierande bakgrund. De skiljer sig också avsevärt från varandra beträffande åldern. Vidare kan anföras att inslaget av praktisk-estetiska ämnen är större vid folkhögskolan än vid övriga skolformer. Då denna typ av ämnen är relativt lärarkrävande måste ett relationstal på 2,2 leda till omfattande inskränkningar i undervisningen.

Med valet av relationstal vill utredningen och departementschefen ernå en hushållning med den pedagogiskt utbildade arbetskraften. En sådan strävan är i och för sig lovvärd. Vi tror dock att överförandet av lärare till det övriga skolväsendet blir synnerligen blygsamt. Man torde ha anledning att räkna med att många av de lärare som i sammanhanget blir friställda övergår till annan verksamhet, varvid omskolning och vidareutbildning skulle ställa stora krav på lärarutbildningsresurserna. I den mån det är frågan om timlärartimmar bör man nog inte räkna med att andra skolformer kan tillgodogöra sig en indragning vid folkhögskolorna. Vidare torde en nedskärning av antalet lärartjänster vid de mindre skolorna medföra att lärare i ökad omfattning måste åtaga sig undervisning i ämnen, som icke ingår i deras examina. Vidare finns det anledning erinra om att nyrekryteringen i stort sett uteblir under de närmaste åren efter sänkningen av relationstalet.

Departementschefen är inte beredd att nu definitivt fixera relationstalet. Han förordar en fyraårig försöksverksamhet enligt utredningens uppläggning. Vi kan för vår del ansluta oss till tanken på sådan försöksverksamhet men vi föreslår att denna grundar sig på en lärartäthet som motsvarar relationstalet 2,4.

Budgetåret 1966/67

Under innevarande läsår utgår statsbidrag till 103 folkhögskolor. Departementschefen anser, att ytterligare en skola bör åtnjuta bidrag under nästa år, nämligen Klarälvdalens folkhögskola. Skolöverstyrelsens förslag att jämväl Kjesäters folkhögskola, Vingåker, skall ges bidrag får sålunda inte något stöd i propositionen. Enligt vår uppfattning bör emellertid även den sistnämnda skolan, vilken drivs av Svenska scoutförbundet, tillerkännas statsbidrag fr. o. m. arbetsåret 1966/67. Uppbyggnaden av och verksamheten vid Kjesäters folkhögskola har från första början organiserats på grundval av en statlig utredning om folkhögskolans framtid. Arbetet har uppmuntrats från många håll, och skolöverstyrelsen har visat ett påtagligt positivt intresse för Kjesäter. Folkhögskoleinspektören har besökt skolan och följt dess arbete och sedan godkänt den med överbetyg. Det för-

hållandet att Kjesäter förutom den traditionella folkhögskoleundervisningen erbjuder utbildning inom några andra väsentliga områden utgör enligt vår uppfattning speciell anledning att tillerkänna skolan statsbidrag. Det gäller t. ex. den utbildning av ungdomsledare som förekommer. Inte minst beaktansvärt i detta sammanhang är att byggnaderna är specialutrustade för hörselskadade och att plats årligen beredes för ett antal hörselskadade elever. Vidare finner vi den verksamhet med inriktning på de utvecklingsstörda som bedrivs vid Kjesäter vara av mycket stort värde. Vi anser sålunda, att Kjesäters folkhögskola och ledarutbildningsinstitut redan budgetåret 1966/67 bör tillförsäkras statsbidrag i enlighet med skolöverstyrelsens förslag.

Under hänvisning till vad som ovan anförts hemställas,

att riksdagen vid sin behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 42 måtte

I. besluta att bidraget för sanering av folkhögskolornas ekonomi må utgöra 15 milj. kronor med 3 milj. kronor årligen under fem år,

II. i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till känna vad i motionen anförts beträffande inackorderingspriset för elever vid folkhögskolor,

III. i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till känna vad i motionen anförts beträffande veckoarbetstidens längd,

IV. i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin uppfattning framföra att statsbidraget för lärarlönekostnaderna bör grunda sig på en lärartäthet motsvarande relationstalet 2,4.

V. besluta att jämväl Kjesäters folkhögskola tillerkännes statsbidrag fr. o. m. nästa budgetår och sålunda till *Bidrag till driften av folkhögskolor* för budgetåret 1966/67 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 37 260 000 kronor, samt

VI. i övrigt beakta vad i motionen anförts.

Stockholm den 22 mars 1966

<i>Harald Skoglösa (cp)</i>	<i>Johannes Antonsson (cp)</i>	<i>Fritz Börjesson (cp)</i> i Glömminge
<i>Bertil Johansson (cp)</i> i Växjö	<i>Sven Johansson (cp)</i> i Skärstad	<i>Lars Eliasson (cp)</i> i Sundborn
<i>Claes Elmstedt (cp)</i>	<i>Gunnar Larsson (cp)</i> i Luttra	<i>Arne Persson (cp)</i> i Heden